

Nieuwsbrief

IDENTITEIT ALS STERK MERK

Editie 2, juni 2015

VOORWOORD

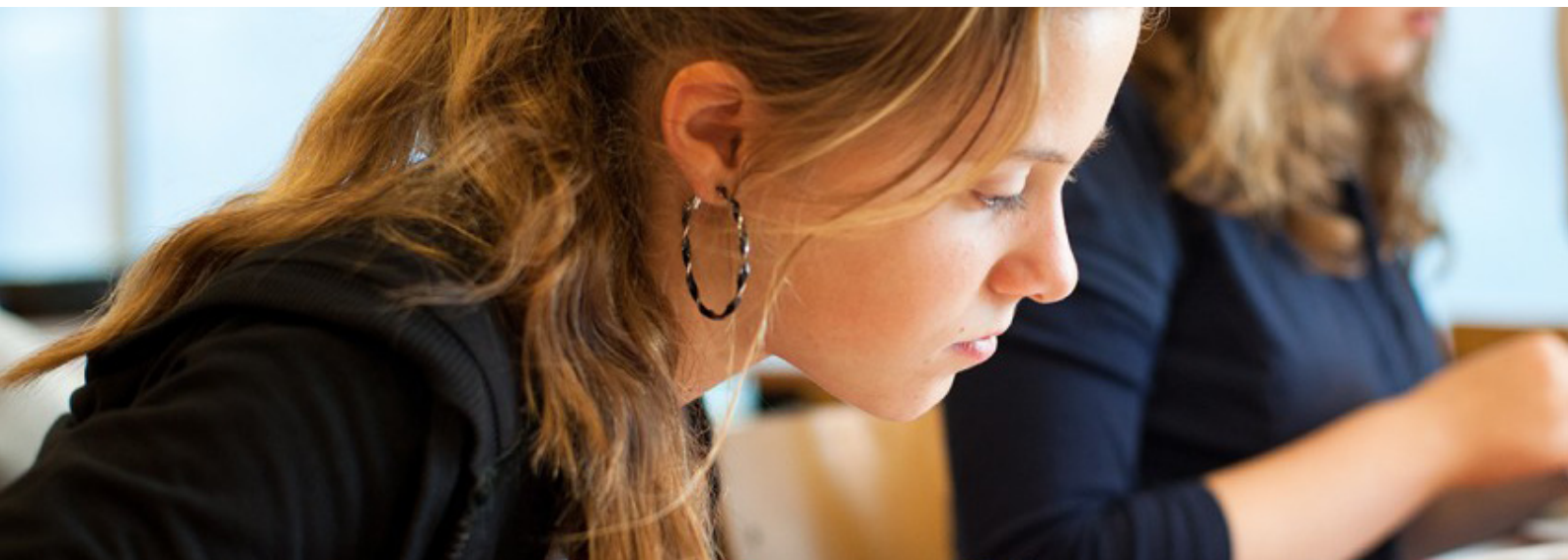
Samen onderweg

Inmiddels zijn we een paar maanden op weg binnen het project 'Identiteit als sterk merk'. Met elkaar... PO, VO en MBO. Gereformeerde, christelijke en evangelische scholen. Projectmedewerkers en projectteam. In gesprek met stuurgroep, bestuurders en zelfs Raden van Toezicht. In samenwerking met organisaties zoals de TU Kampen en GRIP. En er zijn contact met heel veel anderen organisaties zoals Verus, I&K, CPS, Driestar, Viaa en CHE Ede. En 'last but definitely not least' ... samen met heel veel docenten en leerkrachten. Met hen die er elke dag aan werken om de bijzondere identiteit van ons christelijk onderwijs concreet te maken in de klas en op de scholen. In het contact met leerlingen, in hun lessen, in de gesprekken die ze met ouders voeren, ... Alleen zo kunnen en willen we dit project vormgeven.

Alleen samen zijn we in staat om blijvend te werken aan het doorontwikkelen van onze identiteit. Zo zijn we samen onderweg om van onze identiteit een (nog) sterk(er) merk te maken. Omdat we er naar verlangen om ook in de toekomst veel kinderen en tieners de Weg te mogen wijzen. Hen op die weg te begeleiden. Daarbij ook van hen te leren. Samen onderweg!

In deze nieuwsbrief lees je nieuws over de voortgang en inhoud van het project 'identiteit als sterk merk'. Onder andere over het onderzoek uitgevoerd de TU Kampen, een verslag van een rondje langs de scholen en een samenvatting van de afscheidsrede van Roel Kuiper over identiteit in onderwijs, met de titel "Intrinsieke waarde".

Rachel Beker, coördinator projectbureau

PROJECTVERLOOP

De eerste fase van het project richt zich voornamelijk op inventariseren. Op introduceren, onderzoeken en delen. Verderop in deze nieuwsbrief is er een artikel over het onderzoek. Hieronder lees je over de elementen introduceren en delen. De kernthema's van de eerste twee heidagen.

De vaste kerngroep van het project bestaat uit zo'n 20 projectmedewerkers. Dit zijn vertegenwoordigers per school of scholencluster. Ze vertegenwoordigen hun school binnen het project, maar ook andersom: ze vertegenwoordigen het project in de scholen. Naast ambassadeur-zijn dragen ze zorg voor uitvoering en doorwerking van het project binnen de scholen.

Tijdens de eerste heidag voor projectmedewerkers, op 6 maart 2015, hebben we uiteraard eerst kennisgemaakt. Ook hebben we het project geïntroduceerd en zijn er kritische vragen gesteld over nut en noodzaak, doelen, rollen, etc. Mooi, want dat wordt ook verwacht; we doen dit met elkaar en zijn met elkaar dus ook verantwoordelijk voor het proces en het resultaat. Vervolgens hebben we in groepen identiteitsdocumenten en de status ervan gedeeld. En is er gekeken naar in welke mate levensbeschouwelijke, onderwijskundige en pedagogische identiteit daarin een plek hebben. Zonder formele conclusies te trekken was het opvallend dat veel scholen, ook in hun dagelijkse activiteiten om identiteit vorm te geven, erg focussen op de levensbeschouwelijke kant.

Op de tweede heidag, die we telkens organiseren in Het Brandpunt in Doorn, stonden de beste praktijken centraal. We deelden voorbeelden van mooie identiteitsgerelateerde activiteiten in de scholen. Prachtig om te zien welke geweldige activiteiten we vandaag de dag al bieden aan kinderen en tieners in het kader van geloofsontwikkeling. Wat een zegen dat we dat voor en met kinderen kunnen doen in onze scholen. Van dagopeningen, zingen, vertellen uit de Bijbel en vieringen tot en met digitale id-portfolio's, projecten voor goede doelen, horizonjaar, gebedsgroepen, Bijbelstudie voor personeel, gesprekken met ouders, aandacht voor de natuur en nog veel meer. Voor iedereen was het delen van de voorbeelden inspirerend. En meteen ook al een heel concreet resultaat van dit project; door samen praktijkvoorbeelden op het gebied te delen (en eventueel ook materiaal oid voor uit te wisselen) krijg je nieuwe ideeën, waar we als individuele scholen bij wijze van spreken meteen 'morgen' wat mee kunnen.

Delen vinden we als projectgroep belangrijk. Met de projectmedewerkers, met en in de scholen, maar ook daarbuiten. Er wordt dan ook veel gepraat. In allerlei geledingen voeren we gesprekken over identiteit, het doorontwikkelen ervan en over het verlangen om een "sterk merk" te zijn. We willen als project(groep) geen eiland zijn, maar samenwerken met allerlei partijen en personen die willen bijdragen om van onze christelijke/gereformeerde schoolidentiteit een sterk merk te maken. Het is bijzonder om te mogen merken dat we op allerlei niveaus bevestigd worden in de urgentie om identiteit als sterk merk te gaan ontwikkelen. En, dat we al zoveel mooie initiatieven en ontwikkelingen zien om bij aan te sluiten.

Rachel Beker, projectmedewerker en coördinator projectbureau

Identiteit voor je leven

Hoe gaaf is het om iedere dag met kinderen te mogen spreken over de Here Jezus en onze verlossing?! Om verhalen te mogen vertellen uit Gods Woord en daarmee een rol te kunnen hebben in de geloofsoopvoeding van jonge kinderen. Het is een belangrijk voorrecht om dit mogen doen binnen onze christelijke scholen. Als medewerker van dit identiteitsproject ervaar ik dat door heel Nederland veel enthousiaste en bevlogen leerkrachten, docenten en directeuren hier dagelijks mee bezig zijn en dat ook heel graag willen doorzetten. Wat een kracht zit er in de verbinding die we met elkaar aangaan. En wat heeft het al veel opgeleverd aan gouden ideeën om het vorm te geven in de eigen praktijksituaties.

Gert Westerik, projectmedewerker namens VGPO Veluwe Plus

Identiteit in uitvoering

We hebben wat met elkaar, als gereformeerde scholen. Een gemeenschappelijk verleden, belangrijker nog: eenzelfde basis en hetzelfde doel. We willen leerlingen toerusten voor een waardevolle bijdrage als christen aan de samenleving. Die gemeenschappelijkheid blijkt ook uit het samenwerken van de VO-scholen binnen GRIP. Iets wat we ook (h)erkennen we ook bij andere christelijke scholen. Voor de diverse activiteiten die we daarbij ondernemen, is het goed dat we dezelfde woorden gebruiken. Dat we ons op een herkenbare manier presenteren in de samenleving, met alle lokale verschillen die er zijn. Daarom ben ik blij met het project van het LVGS om die gedeelde identiteit als een soort merk te positioneren. Dat helpt, om goed, gereformeerd onderwijs te blijven geven en maken. Identiteit in uitvoering!

Huib van Leeuwen, projectmedewerker namens GRIP en GSR

RONDE LANGS DE VELDEN

Na de kick off van 6 maart ben ik gestart met een "ronde langs de velden". Wat een voorrecht om alle PO en VO scholen te bezoeken en met bestuurders te spreken over de identiteit van "hun" schoolorganisatie en over het project identiteit als sterk merk. Wat een uitgesproken draagvlak voor dit initiatief én ook wat kritische geluiden; over de naam, over de deelnemers, over of het wel haalbaar is. "We hebben dit al zo vaak geprobeerd...". Na alle gesprekken valt de balans positief uit. Dit komt vooral omdat de urgentie gevoeld wordt: "Uiteindelijk hebben alle leerlingen dezelfde vragen als het gaat om hoe ze zich moeten verhouden tot hun identiteit, dan maakt het niet uit of ze gereformeerd, christelijk of evangelisch zijn. Daar moeten we ze bij helpen en daar handvatten voor krijgen is zeer waardevol, zeker als dat met wetenschappelijk onderzoek onderbouwd wordt". De klank van urgentie wordt gehoord. Aan alle betrokkenen bij dit project de opdracht om hier een passende weerklank op te geven.

De antwoorden van de bestuurders op de vraag wat ze verwachten van dit project levert een divers beeld op. Een bloemlezing:

- Mijn hoop en verwachting is dat we een 'nieuwe richting' uitvinden van kerkgebonden richting naar onderwijskundige richting.
- Doordenking van onder andere gereformeerde visie op het kind, op de maatschappij en mensbeeld op pedagogische en onderwijskundige identiteit. Het zou moeten leiden tot iets wat sturing geeft aan het gereformeerde onderwijs, een aantal richtinggevendende uitspraken die als kaders dienen voor de nadere invulling op lokaal niveau van de levensbeschouwelijke, pedagogische en onderwijskundige identiteit.
- Dit komt omdat het bestuur de wissel genomen heeft om niet-leden van het LVGS deel te laten nemen aan dit project en ik er niet van overtuigd ben dat dit een gedeeld besluit is van de voltallige LVGS vergadering. De vraag is of we je met evangelisch en gereformeerd onderwijs een gezamenlijke identiteitsdocument kunt formuleren. Ik betwijfel dat. Het proces op zich is goed. Als alle andere leden van het LVGS zich hierin kunnen vinden, dan ga ik wel mee.
- Het moet iets opleveren voor onze collega's in de klas.
- Methoden en handvatten vinden om medewerkers identiteitsdragers te laten zijn op basis van identiteitsdocumenten.
- Het zal meer geven worden dan ontvangen.
- Het delen met andere schoolorganisaties zal interessante informatie voor ons opleveren die we kunnen gebruiken voor de doorontwikkeling van ons eigen identiteitsbeleid.
- Identiteit moet je structureel aandacht geven. Dan blijf je het doordenken en doorontwikkelen naar de pedagogische en onderwijskundige identiteit.
- Het project identiteit als sterk merk is breder dan de 4G-scholen en de GPO scholen.
- Een wetenschappelijke doordenking van kindvisie en mensvisie.
- De lokale inkleuring is een belangrijk uitgangspunt bij de implementatie van dit project.
- Risico is het weer inrichten van een eigen zuil; dat verwachten we uitdrukkelijk niet!
- Positief dat we gestart zijn!
- Niet overtuigd dat je naar het voorbeeld van Dalton-scholen een eigen merk kunt worden.
- Niet één mal voor iedereen; lokale inkleuring blijft belangrijk. Vraag is: wat is de bandbreedte? Of wordt het een keurslijn. Dat kan niet de bedoeling zijn.
- Collegiale consultatie op identiteit is zeer waardevol.
- Gereformeerde identiteit als sterk merk, op dezelfde manier als bijvoorbeeld ook de Jenaplan scholen een sterk merk zijn.
- Wetenschappelijke doordenking van christelijk of gereformeerd onderwijs (anders bestaan we over een aantal jaren niet meer).
- Ondersteuning van de leerkrachten in de omgang met diversiteit binnen de kerken en tussen de verschillende kerken.
- Ik ben blij dat de bezinning op identiteit op gang is gekomen en verwacht dat dit doorzet de komende periode. Er is nu momentum voor. Mijn verwachting is ook dat we met elkaar gaan inzien dat we leerlingen niet alleen leren wat hij later gaat doen, maar vooral ook wat hij vandaag doet vanuit wie hij/zij is.

Tot zover de verwachtingen van de bestuurders van de op dit moment aangesloten schoolorganisaties. Mijn verwachting is dat we met elkaar in gesprek zijn over het meest essentiële wat ons bindt hier op aarde, onze identiteit in Christus. Dat we daarmee onze pedagogiek en onderwijskunde laden en dat deze pedagogische en onderwijskundige visie vervolgens zichtbaar wordt in concreet leerkracht- en docentgedrag. Hoe dat er precies uit ziet? Kijk..., dat is één van de uitkomsten van dit mooie project.

Klaas Koelewijn, proces regisseur

STAND VAN ZAKEN ONDERZOEK

Het onderzoek naar de doorwerking van de formele identiteit naar de beleefde identiteit is in volle gang! Op dit moment zitten we in de fase van verzamelen en beginnen we met analyseren. Goed om even een korte 'stand van zaken' te noemen.

Voortgezet onderwijs

Afgelopen maanden maart en april zijn de enquêtes uitgezet onder deelnemende VO scholen in het land en geanalyseerd en verslaan door onderzoekers van de VIAA. Op heidag 2 in Doorn heeft Roel Kuiper hiervan verslag gedaan.

Op basis van de uitkomsten van de eerste enquêtes, is de checklist met topics samengesteld, die leidraad vormt bij de focusgesprekken. Op 21 mei jongstleden hebben de eerste focusgesprekken plaatsgevonden op het Gomarus College. Gesprekken met docenten van het Gomarus College Groningen stad, GC vestigingen buiten de stad en met docenten van ROC Menso Alting. Ontzettend boeiend om docenten te horen spreken over hun beleefde identiteit, de stappen die ze daarin zetten, hun worstelingen daarin, hun handelingsverlegenheid soms daarmee. In ieder geval was het duidelijk: hier zitten bezielde mensen met hart voor hun vak en voor de leerling, als schepsel van God. Of, zoals een docent het verwoordde: 'Ik wil leerlingen meer volgelingen van Jezus laten zijn.... (even stil)... maar het is wel lastig om dat in gewone lessen handen en voeten te geven!' Na de zomervakantie zullen gesprekken gepland worden en plaatsvinden met de andere deelnemende VO scholen. Onder-tussen gaat het analyseren van de reeds verkregen data door.

Primair onderwijs

In het PO volgen we een andere route dan bij het VO. In plaats van het afnemen van enquêtes gaan we gelijk met de leerkrachten in gesprek. In de maanden mei en juni vinden zogenaamde 'ophaalgesprekken' plaats. Deze gesprekken halen op wat gereformeerde en/of christelijke identiteit inhoudt, hoe dat beleefd wordt, hoe dat doorwerkt in de onderwijspraktijk van alledag en waar er behoefte aan ondersteuning hierin is. Inmiddels hebben drie van de vier ophaalgesprekken plaatsgevonden (PO Midden-NL, PO Oost-NL en PO Noord-NL). Op basis van informatie uit de ophaalgesprekken wordt de checklist met topics samengesteld voor de focusgesprekken, die allen aanstaande september gepland staan. Ook in de gesprekken met deze leerkrachten valt de bezieling op. 'Hoe werkt de (gereformeerde) identiteit door in mijn handelen? Ik kijk breder naar het kind dan alleen maar: hij moet straks een leuke baan kunnen krijgen. Op het moment dat het cognitief niet lukt, maakt dat jou als mens niet minder waardevol! Dat de een meer talenten heeft gekregen dan de ander betekent niet dat jij minder waarde hebt in deze wereld. Iedereen heeft een plek, en je moet erachter komen wat die plek is. En daar mag ik als leerkracht bij helpen'. Geweldig wat een inspiratie voor dit belangrijke thema!

Tirza van Laar-Jochemsen, onderzoeker

Tirza van Laar-Jochemsen, onderzoeker

Tirza van Laar (1980) is onderzoeker en pedagoog en ondersteunt als dusdanig het project 'identiteit als sterk merk'. 'Onderzoek is een ontzettend boeiend gebeuren. Door (sociaal-wetenschappelijk) onderzoek ontdek je elke keer kleine stukjes van de door God gegeven orde en structuur in ons menselijke bestaan. Maar onderzoek lijkt op een kind: forceer het niet, geef het de tijd'. Dit project heeft in het bijzonder haar hart. 'Christelijk onderwijs is zo'n groot geschenk dat je je kind kan geven. Maar wat houdt dat gereformeerd of christelijk onderwijs precies in? Hoe werkt het door in de onderwijspraktijk van alledag? Wat betekent dat voor het pedagogische en didactische handelen? Is er handelingsverlegenheid bij leerkrachten en bestuurders, zo ja waar? Hoe kan personeel toegerust en getraind worden? En: wat zijn de kernbegrippen die ons als christelijke scholen in Nederland verbindt?'. Prachtige vragen – het onderzoeken waard!

COMMUNICATIE & CONTACT

Namens de projectorganisatie willen we regelmatig over de voortgang en resultaten van het project communiceren, oa in de vorm van deze projectnieuwsbrief. Hiermee willen we jullie informeren en betrokken houden. Mocht je op deze nieuwsbrief willen reageren, dan kun je contact opnemen met Rachel Beker, coördinator van het projectbureau, [E projectbureau.ciasm@gmail.com](mailto:E.projectbureau.ciasm@gmail.com) of **T** 06 - 48 49 86 91. Daarnaast kun je voor meer informatie over het project ook kijken op de website van LVGS, waar we een aparte *projectpagina* hebben.

"INTRINSIEKE WAARDEN"

Samenvatting afscheidsrede Roel Kuiper, Erasmus Universiteit

Heeft de christelijke filosofie iets te bieden voor onderwijs? Voor goed onderwijs? Dat was de kernvraag voor Roel Kuiper in zijn afscheidscollege aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, op 24 april 2015. Hij omschrijft zijn onderwijsfilosofie met de woorden: 'innerlijke vorming en intrinsieke waarden'.

Kuiper kenmerkt in het begin van zijn rede kort hoe het onderwijs in Nederland veelal geworden is tot een systeem dat is gericht op functionele kennis, waarbij leerlingen zo efficiënt mogelijk specifiek meetbare leeropbrengsten verwerven vanwege benodigde kwalificaties voor arbeidsmarkt en carrière. Tevens belicht hij de eenzijdigheid daarvan en de tegenkrachten die dit oproept. Christelijke filosofie zou deze, door hem als reductionisme en fabriekisme gekenmerkte aanpak, kunnen voorkomen. Kuiper sluit aan bij een door hem opgemerkte bredere zoektocht naar waardengedreven onderwijs. Daarbij wordt rendementsdenken niet geschuwd, mits het maar los staat van de economische rationaliteit die haar scheef trekt. Indien dit wel gebeurt, raakt het menselijke van onze kennis verloren en worden grondvragen niet meer gesteld.

Vervolgens werkt Kuiper de zinvolle inzichten van de christelijke filosofie voor het onderwijs uit. Hij doet dat vanuit de pedagogische invalshoek, de kenleer en de modaliteitenleer. De pedagogische vraag gaat vooraf aan de vraag naar goed onderwijs, zo stelt Kuiper. Het is niet aan de staat of de school zelf, maar aan de ouders als het gaat om de verantwoordelijkheid voor de kinderen en de opvoeding. 'Het zijn de ouders die het kind voor de verdere opvoeding toevertrouwt aan leraren, totdat het zelf keuzes maakt.' De taak van de leerkracht daarbij is het vorm geven aan een pedagogische relatie om talenten van het kind tot ontplooiing te brengen. Het gaat om de ontplooiing van het kind tot een gevormde persoonlijkheid. Deze vorming moet wel plaatsvinden met respect en uit respect. En met oog voor heel het kind. Het verdraagt zich niet met indoctrinatie, drillen of africhten. De docent maakt niet iets, maar leidt het kind verder. Hier sluit Kuiper aan bij noties van Buber. Kuiper kiest, bij de driedeling die Biesta voor onderwijs maakt, liever een omgekeerde volgorde. Dus persoonsvorming zou voorop moeten, dan algemene maatschappelijke vorming en dan beroepsspecifieke vorming.

Vanuit de kentheorie wordt de rijkdom van de voor-theoretische ervaring en van het a priori verstaan van de werkelijkheid naar voren gehaald. Dan gaat 'waardengedreven onderwijskunde' over motivatie, het scheppen van enthousiasmerende condities en het prikkelen van voorstellingsvermogens. Iets waar volgens Kuiper de christelijke filosofie, die de werkelijkheid betiteld als zin, altijd al in voorgedaan is.

De modaliteitenleer sluit volgens Kuiper daarbij aan. Dooyeweerd's modaliteitenleer zou meer recht kunnen doen aan alle vormen van intelligentie en creativiteit, dan alleen aan de analytische. Het opent de creativiteit die we nodig hebben om werkelijk iets nieuws te leren en te blijven leren. Kuiper werkt dat verder uit via Passmore en zijn indeling van gesloten en open leren.

Concluderend stelt Kuiper: filosofieonderwijs heeft zin, want het houdt grondvragen open. Je kan er een onderwijsfilosofie uit putten.

Wat is volgens recent onderzoek nodig voor goed onderwijs?

1. Een onderwijspraktijk die zichzelf verbetert en dat gebeurt alleen als scholen zich beschouwen als 'lerende organisatie'. Het geheim van de smid.
2. Er moet aandacht komen voor eigen rendement, waarbij niet zozeer 'external goods' maar 'internal goods' het rendement bepalen. Dan is er oog voor meervoudig rendement binnen de drie vormingsgebieden: persoonsvorming, algemene maatschappelijke vorming en beroepsspecifieke vorming. Wij leren niet voor de school maar voor het leven, aldus Kuiper.

Lees [hier](#) de volledige afscheidsrede.

Project in het ND

Lees de twee artikelen die 21 mei 2015 in het ND stonden over dit project:

Gereformeerd onderwijs wil breder verband
Klik [hier](#)

Scholen met een harde pit
Klik [hier](#)